

Monitro Cydraddoldeb Ebrill 2012

**Dadansoddiad o nodweddion
staff a myfyrwyr
mewn Sefydliadau Addysg Uwch yng Nghymru
ar gyfer blynyddoedd academaidd
2008/09 i 2010/11**

Oni nodir fel arall mae'r holl gymariaethau ar gyfer myfyrwyr neu staff mewn Sefydliadau Addysg Uwch yng Nghymru ar gyfer y cyfnod 2008/09 i 2010/11.

Monitro Oedran

Myfyrwyr

- Mae nifer y myfyrwyr sy'n 29 oed neu'n iau wedi gostwng 10 y cant ac mae nifer y myfyrwyr sy'n 30 oed neu'n hŷn wedi gostwng 10 y cant. Yn SAUau y DU, roedd y sefyllfa yn debyg ar gyfer myfyrwyr 29 oed ac iau, a ostyngodd 9 y cant, fodd bynnag, i fyfyrwyr 30 oed neu'n hŷn, gostyngodd SAUau y DU 3 y cant yn unig.
- Roedd y gyfran o fyfyrwyr lle nad oedd yr oedran yn hysbys yn llai na 0.1 y cant ym mhob blwyddyn. Yn 2010/11 roedd 87 o fyfyrwyr lle nad oedd eu hoedran yn hysbys.

Staff

- Roedd newid yn y canran o ran nifer y staff academaidd yn y rhan fwyaf o'r categorïau oedran yn fach, fodd bynnag, roedd nifer y staff academaidd a oedd yn 29 oed neu'n iau wedi gostwng bron i chwarter o 2,618 i 2,010, a gellir priodoli hyn i staff ar gontractau annodweddiadol yn bennaf.
- Ar gyfer yr holl staff, roedd y newid yn y canran ar gyfer y rhan fwyaf o'r categorïau oedran hefyd yn fach, fodd bynnag, gostyngodd y rhai a oedd yn 29 oed neu'n iau 10 y cant o 7,321 i 6,566. Cynyddodd y rhai 65 oed neu'n hŷn 8.2 y cant o 631 i 683, a gellir priodoli hyn i staff ar gontractau nad ydynt yn annodweddiadol yn bennaf.
- Roedd gostyngiad sylweddol yn 2009/10, ac yna gostyngiad pellach yn 2010/11 yn nifer y staff academaidd a'r holl staff lle nad oedd eu hoedran yn hysbys. Yn 2010/11, roedd cyfran y staff academaidd a'r holl staff lle nad oedd eu hoedran yn hysbys yn llai na hanner y cant.
- Ar gyfer staff academaidd ar gontractau annodweddiadol, roedd cynnydd ym mhob categori oedran ac eithrio'r rhai oedd yn 29 oed neu'n iau, a ostyngodd 41 y cant. Ar gyfer yr holl staff ar gontractau annodweddiadol, roedd gostyngiad yn y rhan fwyaf o gategoriâu oedran ac eithrio'r rhai rhwng 50 a 54 oed a'r rhai 60 oed neu'n hŷn. Gostyngodd y rhai 29 oed neu'n iau 11.8 y cant a chynyddodd y rhai 50 oed i 54 oed 10.7 y cant.
- Roedd y newid canrannol yn nifer y staff academaidd ar gontractau annodweddiadol yn fach yn y rhan fwyaf o gategoriâu oedran, y newid mwyaf oedd i'r rhai 29 oed neu'n iau a ostyngodd 7 y cant. Roedd hefyd newidiadau canrannol bach yn y rhan fwyaf o gategoriâu oedran i'r holl staff ar gontractau nad ydynt yn annodweddiadol, fodd bynnag, roedd y rhai 29 oed neu'n iau wedi gostwng 9.5 y cant a'r rhai 65 oed neu'n hŷn wedi cynyddu 9.5 y cant.

Monitro Anabledd

Cyflwynwyd y newidiadau i'r ffyrdd y mae anabledd yn cael ei gofnodi yng nghofnod myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (AYAU) 2010/11 sy'n golygu bod toriad yn nilyniant data myfyrwyr, felly, dylid bod yn ofalus wrth wneud cymariaethau ar draws y cyfnod. Mae mwy o wybodaeth am y newidiadau hyn i'w gweld yn adran y nodiadau technegol.

Myfyrwyr

- Yn 2010/11 roedd 12,252 o fyfyrwyr anabl yn astudio yn SAUau Cymru (8% o'r holl fyfyrwyr). Mae gan bron i hanner o'r rhai sydd ag anabledd anabledd dysgu pen fel dyslecsia, dyspracsia neu anhwylder diffyg canolbwytio.
- Cynyddodd nifer y myfyrwyr sy'n derbyn Lwfans Myfyrwyr Anabl 8.3 y cant, cynyddodd nifer y myfyrwyr anabl 10 y cant a chynyddodd nifer y myfyrwyr 3.5 y cant. Yn nadansoddiadau'r gorffennol, mae cyfran y myfyrwyr sy'n derbyn Lwfans Myfyrwyr Anabl wedi cynyddu'n fwy na chyfran y myfyrwyr sy'n datgan eu bod yn anabl, gan ddangos bod nifer y rhai sy'n derbyn Lwfans Myfyrwyr Anabl yn cynyddu. Ymddengys nad yw hyn yn wir erbyn hyn, fodd bynnag, mae'n bosibl bod y newidiadau i'r dull o gofnodi anabledd yn 2010/11 yn cael effaith ar nifer y myfyrwyr sy'n datgan eu bod yn anabl, wrth i'r categorïau anabledd gwmpasu mwy o amodau na'r gorffennol, ac wrth i'r cyfle i wrthod darparu gwybodaeth wedi cael ei ddileu i fyfyrwyr sy'n dechrau yn 2010/11 - gweler y nodiadau technegol am fwy o wybodaeth.
- Gostyngodd nifer y myfyrwyr yr oedd gwybodaeth am eu hanabledd wedi'i gwrthod/ddim yn hysbys/heb ei gofyn 99% (o 8,261 i 113). Mae hyn yn bennaf oherwydd bod y cyfle i wrthod darparu gwybodaeth i fyfyrwyr sy'n dechrau yn 2010/11 wedi'i ddileu, fel y nodwyd uchod.
- Roedd y gyfran o fyfyrwyr anabl sy'n hawlio Lwfans Myfyrwyr Anabl mewn SAUau yng Nghymru yn uwch na'r gyfran yn SAUau y DU yn gyffredinol.

Staff

- Cynyddodd nifer y staff academaidd a wnaeth ddatgan anabledd 49 y cant o 297 i 442.
- Cynyddodd nifer yr holl staff a wnaeth ddatgan anabledd 30 y cant o 883 i 1,149.
- Roedd nifer y staff **academaidd** ar contractau nad ydynt yn annodweddiadol a wnaeth ddatgan anabledd wedi codi 35 y cant o 268 i 362 tra bod nifer yr **holl** staff ar contractau nad ydynt yn annodweddiadol a wnaeth ddatgan anabledd wedi codi 19 y cant o 841 i 1,004.
- Roedd nifer y staff **academaidd** ar contractau annodweddiadol a wnaeth ddatgan anabledd wedi mwy na dyblu o 29 i 80 tra bod nifer yr **holl** staff ar contractau annodweddiadol a wnaeth ddatgan anabledd wedi mwy na threblu o 42 i 145.

- Yr anabledd mwyaf cyffredin i staff (academaidd a chyfanswm) yw salwch neu gyflwr iechyd hirdymor. Mae'n bosibl y bydd angen dileu hyn yn dibynnu ar werthoedd celloedd.
- Roedd nifer y staff na ddarparodd wybodaeth am anabledd wedi gostwng oddeutu hanner o 2,393 i 1,206 ar gyfer staff academaidd ac o 3,557 i 1,690 i'r holl staff.
- Roedd nifer y staff na ddarparodd wybodaeth am anabledd wedi gostwng oddeutu 60 y cant ar gyfer staff academaidd a staff ar contractau **nad ydynt yn annodweddiadol**, a bron i 50 y cant ar gyfer staff academaidd a'r holl staff ar contractau **annodweddiadol**.

Monitro Ethnigrwydd

Myfyrwyr

- Cafwyd cynnydd yn nifer y myfyrwyr ym mhob grŵp lleiafrifoedd ethnig ar wahân i grwpiau Du Caribiaidd (-24%) a grwpiau Du Eraill (-19%). Y grwpiau lle y bu'r cynnydd mwyaf yn nifer y myfyrwyr oedd Indiaidd (42%) ac Asiaidd Arall (37%).
- Roedd nifer y myfyrwyr lle nad oedd gwybodaeth am ethnigrwydd yn hysbys, neu lle roedd wedi'i gwrthod, wedi gostwng oddeutu traean o 3,750 i 2,536.
- Roedd canran uwch o ymgeiswyr sy'n hanu o Gymru ac ymgeiswyr sy'n hanu o'r DU o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig na'r canran o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig ym mhoblogaeth y cyfrifiad.
- Roedd cyfran y myfyrwyr sy'n hanu o'r DU a'r myfyrwyr sy'n hanu o Gymru o gefndir lleiafrifoedd ethnig yn SAUau Cymru yn uwch na'r gyfran ym mhoblogaeth cyfrifiad y myfyrwyr a bwysolwyd yn y DU.

Staff

- Roedd cyfran y staff academaidd a'r holl staff o gefndir lleiafrifoedd ethnig yn is ym mhoblogaeth cyfrifiad y DU, ond roedd yn uwch na phoblogaeth cyfrifiad Cymru.

Monitro Rhyw

- Yn ystod y cyfnod ni fu unrhyw newidiadau sylweddol i batrwm rhyw y rhan fwyaf o ymgeiswyr, myfyrwyr, staff academiaidd a'r holl staff.

Myfyrwyr

- Gostyngodd y gyfran o fyfyrwyr benywaidd yn SAUau Cymru o 55.1 y cant i 53.6 y cant.
- Roedd y gyfran o ymgeiswyr benywaidd yn SAUau y DU a'r gyfran o fyfyrwyr benywaidd yn SAUau Cymru yn fwy na'r gyfran o fenywod ym mhoblogaeth y cyfrifiad sy'n 16 oed a hŷn.

Staff

- Roedd y gyfran o staff academiaidd benywaidd yn SAUau Cymru ychydig yn is na'r gyfran o fenywod ym mhoblogaeth y cyfrifiad sy'n 16 oed a hŷn ac yn weithgar economaidd.
- Roedd y gyfran o staff benywaidd yn SAUau Cymru yn fwy na'r gyfran o fenywod ym mhoblogaeth y cyfrifiad sy'n 16 oed a hŷn ac yn weithgar yn economaidd.
- Ar gyfartaledd, mae 55% o'r staff academiaidd yn wrywaidd, ond dim ond 47% o gyfanswm y staff sy'n wrywaidd.
- Roedd y gyfran o staff academiaidd gwrywaidd a'r holl staff gwrywaidd yn SAUau Cymru a oedd ar gontractau annodweddiadol yn is na'r gyfran o wrywod ym mhoblogaeth y cyfrifiad.
- Roedd llai o staff academiaidd benywaidd nag o staff academiaidd gwrywaidd nad oeddynt ar gontractau annodweddiadol.

Nodiadau Technegol

Poblogaeth

Ym mhob achos mae'r data wedi'i leihau i gyfrif pennau, hynny yw, bydd aelod o staff sydd â mwy nag un contract ond yn cael ei gyfrif unwaith, a bydd myfyriwr sydd â mwy nag un cofrestriad ond yn cael ei gyfrif unwaith.

Staff

Er mwyn dadansoddi ethnigrwydd staff, y boblogaeth a ddefnyddir yw staff y DU yn unig. Ar gyfer yr holl ddadansoddiadau eraill, caiff yr holl staff eu defnyddio.

Myfyrwyr

Mae'r dadansoddiad hwn yn cynnwys myfyrwyr unigol, a nodwyd ar gofnod myfyrwyr yr Awdurdod Safonau Addysg Uwch (HESA), sydd wedi'u cyfrif ym mhoblogaeth y sesiwn, hynny yw, myfyrwyr sy'n weithredol o fewn y flwyddyn academiaidd, ac eithrio myfyrwyr segur, myfyrwyr sy'n dod i mewn a myfyrwyr cyfnewid, myfyrwyr sy'n astudio y tu allan i'r DU ar gyfer y rhaglen astudio gyfan, myfyrwyr sy'n cwblhau gwaith ymchwil a myfyrwyr sabothol.

Ar gyfer dadansoddi'r myfyrwyr yn ôl oedran a rhyw, mae'r boblogaeth yn cynnwys yr holl fyfyrwyr.

Ar gyfer dadansoddi anabledd myfyrwyr, yn ogystal, dim ond y myfyrwyr hynny a gofnodwyd ar y cofnod llawn o fyfyrwyr sydd wedi cael eu cynnwys. Ar gyfer dadansoddi ethnigrwydd myfyrwyr, myfyrwyr sy'n dod o'r DU yn unig, dim ond y cofnod llawn o fyfyrwyr a gynhwyswyd. Caiff y cofnod llawn o fyfyrwyr ei ddefnyddio am nad yw anabledd ac ethnigrwydd wedi'u cynnwys ar y cofnod llai o fyfyrwyr, a ddefnyddir ar gyfer mathau penodol o fyfyrwyr lle mae is-set o'r wybodaeth sy'n ofynnol gan y cofnod llawn o fyfyrwyr yn cael ei gadw. Mae myfyrwyr sy'n dod o'r DU wedi cael eu dewis ar gyfer dadansoddi ethnigrwydd myfyrwyr am nad yw'n orfodol cofnodi ethnigrwydd i fyfyrwyr nad ydynt yn dod o'r DU.

Newidiadau i gofnod myfyrwyr HESA 2010/11

Yn 2010/11, gwnaeth HESA newidiadau i'r maes anabledd yng nghofnod myfyrwyr HESA ar gyfer myfyrwyr a ddechreuodd ar neu ar ôl 1 Awst 2011. Mae'r rhain yn unol â'r ffrâm codio a gyflwynwyd gan y Comisiwn Hawliau Anabledd.

Yn ogystal â'r newidiadau i'r math o anabledd a gynhwyswyd yn y ffrâm, nid yw bellach yn bosibl i fyfyrwyr sy'n dechrau ar neu ar ôl 1 Awst 2011 wrthod datgelu gwybodaeth am anabledd. Hynny yw, mae'r meysydd canlynol ond ar gael i fyfyrwyr a ddechreuodd cyn 1 Awst 2011:

97 - Gwybodaeth wedi'i gwrthod

98 - Gwybodaeth heb ei chasglu

99 - Ddim yn hysbys

Caiff myfyrwyr a ddechreuodd cyn 1 Awst 2011 eu codio i ffrâm wahanol ar gyfer myfyrwyr a ddechreuodd ar neu ar ôl 1 Awst 2011. Er mwyn gwneud cymhariaeth ar draws y cyfnod o dair blynedd yn y dadansoddiad hwn, caiff y ddwy ffrâm codio eu cyfuno fel a ganlyn:

Myfyrwyr sy'n dechrau ar neu ar ôl 1 Awst 2011	Myfyrwyr sy'n parhau â'u hastudiaethau
51 - Anabledd dysgu penodol fel dyslecsia, dyspracsia neu anhwylder diffyg canolbwytio	11 - Anhawster dysgu penodol e.e. dyslecsia
53 - Nam cymdeithasol/cyfathrebu fel syndrom Asperger/ anhwylder arall yn y spectrwm awtistig	10 - Anhwylder yn y Spectrwm Awtistig
54 - Salwch neu gyflwr iechyd hirdymor fel cancer, HIV, diabetes, clefyd cronig y galon neu epilepsi	07 - Anabledd na ellir ei weld, e.e. diabetes, epilepsi, asthma
55 - Cyflwr iechyd meddwl fel iselder, sgitsoffrenia neu anhwylder gorbryder	06 - Anawsterau iechyd meddwl
56 - Nam corfforol neu broblemau symudedd, fel anhawster i ddefnyddio'r breichiau, neu'n defnyddio cadair olwyn neu faglau	04 - Defnyddio cadair olwyn/ anawsterau symudedd
57 - Byddar neu nam difrifol ar y clyw	03 - Byddar / nam ar y clyw
58 - Dall neu nam difrifol ar y golwg heb ei gywiro gyda sbectol	02 - Dall/ rhannol ddall

Yn ogystal, mae myfyrwyr a ddechreuodd cyn 1 Awst 2011 sydd wedi'u codio fel 05 - Cymorth gofal personol, wedi cael eu cynnwys yng nghategori 96 - Anabledd, nam neu gyflwr meddygol nad yw wedi'i restru uchod.

I gael gwybodaeth bellach, cyfeiriwch at y maes DISABLE yn llawlyfr codio cofnod myfyrwyr HESA 2010/11:

www.hesa.ac.uk/component/option,com_studrec/task,show_file/Itemid,233/mnl,10051/href,a%5E_%5EDISABLE.html/

Anhysbys - Diffiniadau HESA

Staff

- Ethnigrwydd yn anhysbys - defnyddir ar gyfer staff lle nad yw'r ethnigrwydd yn hysbys, gellir ei ddefnyddio i staff nad ydynt yn gwybod eu hethnigrwydd, e.e. staff sydd wedi cael eu mabwysiadu

- Ethnigrwydd wedi'i wrthod - defnyddir ar gyfer staff a wnaeth wrthod ddarparu'r wybodaeth
- Anabledd heb ei ddarparu - gwybodaeth heb ei darparu
- Oedran yn anhysbys - pob achos lle mae'r dyddiad geni ar goll, neu pan fydd y dyddiad geni yn golygu mai'r oedran a gyfrifir yw 0.
- Rhyw anhysbys - pob achos lle mae'r rhyw yn anhysbys
- Rhyw amhenodol - ni ellir dosbarthu'r aelod o staff fel gwryw na benyw. Ni ddylid ei ddefnyddio yn lle 'Ddim yn hysbys'. Mae'n nodi'r rhai sy'n 'rhyngrywiolyn' ac nid yw'n gysylltiedig o gwbl â 'thrawsrywiol'.

Myfyrwyr

- Ethnigrwydd wedi'i wrthod - yn cynnwys yr holl achosion lle y gofynnwyd am wybodaeth ond na chafodd ei darparu
- Ethnigrwydd yn anhysbys - defnyddir ar gyfer yr holl achosion eraill lle nad yw'r ethnigrwydd yn hysbys
- Anabledd wedi'i wrthod - defnyddir ar gyfer yr holl achosion lle mae myfyriwr wedi gwrthod darparu'r wybodaeth am anabledd ar gyfer y myfyrwyr hynny a ddechreuodd cyn 1 Awst 2011.
- Anabledd heb ei ganfod - defnyddir ar gyfer myfyrwyr s'n parhau â'u hastudiaethau mewn achosion lle nad yw'r sefydliad yn meddu ar y wybodaeth eisoes ar gyfer y myfyrwyr hynny a ddechreuodd cyn 1 Awst 2011.
- Anabledd yn anhysbys - yn cynnwys yr holl achosion lle y gofynnwyd am wybodaeth ond na chafodd ei darparu ar gyfer y myfyrwyr hynny a ddechreuodd cyn 1 Awst 2011.
- Lwfans Myfyriwr Anabl ddim yn hysbys/heb ei ganfod - yn cynnwys achosion lle mae gan y myfyriwr anabledd ond nad yw'n hysbys a yw'n derbyn Lwfans Myfyriwr Anabl ai peidio
- Oedran yn anhysbys - pob achos lle mae'r dyddiad geni ar goll, neu pan fydd y dyddiad geni yn golygu mai'r oedran a gyfrifir yw 0.
- Rhyw amhenodol - ni ellir dosbarthu'r myfyriwr fel gwryw na benyw. Ni ddylid ei ddefnyddio yn lle 'Ddim yn hysbys'. Mae'n nodi'r rhai sy'n 'rhyngrywiolyn' ac nid yw'n gysylltiedig o gwbl â 'thrawsrywiol'.

Anabledd

Ers 1996, ni fu unrhyw gofrestrriad mewn perthynas ag anabledd. Caiff anabledd ei gofnodi ar sail hunanasesiad yr aelod o staff neu'r myfyriwr.

Mae'r myfyrwyr sy'n derbyn Lwfans Myfyrwyr Anabl yn dod o'r DU yn unig.

Oedran

Oedran yw oedran y myfyriwr neu'r aelod o staff ar 31^{ain} Awst o fewn y flwyddyn academaidd.

Yn byw yn y DU

Yn cynnwys myfyrrwyr sy'n byw yn yr Alban, Lloegr, Gogledd Iwerddon, Cymru, Ynysydd y Sianel ac Ynys Manaw.

Niferoedd bach

Pan fydd y niferoedd absoliwt mewn categori yn isel, gall newidiadau bach mewn niferoedd mewn categorïau o'r fath arwain at wahaniaethau canran mawr. Mae hyn yn broblem wrth fonitro ethnigrwydd ac anabled staff mewn rhai achosion.

Gwahaniaethau o gymharu â ffynonellau data eraill

Cyhoeddiadau HESA

Bydd y data am staff a ddarparwyd yn y dadansoddiad hwn yn wahanol i'r data a gyhoeddwyd gan HESA, sy'n eithrio staff ar gontractau annodweddiadol, sydd ond yn cyfrif y contractau hynny sy'n weithredol ar 1 Rhagfyr, ac sy'n cyfrif cofnodion cyfwerth â pherson llawn.

Bydd y data am fyfyrwyr a ddarparwyd yn y dadansoddiad hwn yn wahanol i'r data a gyhoeddwyd gan HESA, sy'n cyfrif myfyrrwyr yn y boblogaeth gofrestru safonol, nid cyfrif pennau. Mae'r boblogaeth gofrestru yn debyg i'r boblogaeth sesiwn, ond mae'n cyfrif cofrestriadau unwaith am bob blwyddyn o raglen astudio, yn hytrach nag ar gyfer bob blwyddyn academaidd yr oeddent yn weithredol.

Diffinio annodweddiadol

Nodwyd y diffiniad o 'annodweddiadol' yn Yr Adran Masnach a Diwydiant:

'Defnyddir y term 'annodweddiadol' i ddisgrifio trefniadau gweithio nad ydynt yn barhaol, sy'n cynnwys cydberthnasau cymhleth a/neu sy'n cynnwys gwaith i ffwrdd o oruchwyliaeth y darparwr gwaith arferol. Gall gradd o hyblygrwydd ar gyfer y darparwr gwaith a'r gweithiwr fod yn nodweddion o hyn, a gallant gynnwys cydberthynas drionglog sy'n cynnwys asiant. Gellir eu cyferbynnu â chontract gwaith parhaol, llawn amser rhwng dau barti, lle mae un yn gweithio oriau safonol o dan reolaeth y llall a gellir ond dod â'r contract i ben os ceir cwyn ddifrifol neu drwy roi rhybudd. Gall trefniadau annodweddiadol olygu nad oes rhwymedigaeth gilyddol rhwng y darparwr gwaith a'r gweithiwr y tu hwnt i neu o fewn cyfnod o waith neu aseiniad a gall hefyd olygu cydberthnasau cymhleth rhwng y gweithiwr, asiant sy'n talu a/neu'n cyflenwi'r

gweithiwr a'r pennaeth, y mae'r gweithiwr yn atebol iddo o bosibl. Fodd bynnag, mae'n bwysig cydnabod y gallai gweithwyr annodweddiadol fod yn gyflogeion yn aml iawn.'

Yn ogystal â'r diffiniad hwn gan yr Adran Masnach a Diwydiant, lluniwyd canllaw penodol gan AU. Mae contractau annodweddiadol yn bodloni un neu fwy o'r amodau canlynol:

- Maent yn para llai na phedair wythnos yn olynol - sy'n golygu nad oes angen datganiad o delerau ac amodau.
- Maent ar gyfer tasgau un tro/tymor byr - er enghraifft, ateb y ffôn yn ystod y cyfnod clirio, cynnal arddangosfa, trefnu cynhadledd. Nid oes rhwymedigaeth gilyddol rhwng y darparwr a'r gweithiwr y tu hwnt i gyfnod y gwaith neu'r prosiect. Mewn rhai achosion telir ffi sefydlog ar gyfer y darn o waith nad yw'n gysylltiedig â'r oriau / amser a dreuliyd.
- Maent yn cynnwys gwaith i ffwrdd o oruchwyliaeth y darparwr gwaith arferol - ond nid fel rhan o gynlluniau cwmnïau addysgu na goruchwyliaeth addysgu ac ymchwil sy'n gysylltiedig â darparu addysg dysgu o bell.
- Maent yn cynnwys cryn dipyn o hyblygrwydd, mewn contract yn aml, i weithio ar sail 'fel bo'r angen' - er enghraifft, arlwyyo ar gyfer cynadleddau, cenhadon myfyrwyr, arddangoswyr.